

EATT

Equal Access to Technology Training

ET LITERATURSTUDIE

Hvordan understøttes ældre blinde og svagsynede personer i
at få it- træning i Danmark

Synscentralen, Århus Amt

EATT PARTNERE

NCBI

Whitworth Road
Drumcondra
Dublin 9
Irland
Tel: +353 1 830 7033
E-mail: info@ncbi.ie

RNIB Scotland

Dunedin House
25 Ravelston Terrace
Edinburgh EH4 3TP
Storbritannien
Tel: +44 131 311 8500
E-mail: rnibscotland@rnib.org.uk

Århus Amt

Synscentralen

Barthsgade 1
DK-8200 Århus N
Danmark
Tel: +45 8739 2100
E-mail: syn@syn.aaa.dk

SIADV

Institut Montclair
51, rue du Vallon
49000 Angers
Frankrig
Tel: +33 2 41 73 86 97
E-mail: gleroux.siadv@montclair.fr

I.Ri.Fo.R.

Via Borgognona, 38
00184 Roma
Italien
Tel: +39 06 69881
E-mail: irifor@uiciechi.it

SIADV

CERADV
La Villeneuve Ste Odile
22640 Plénnée Jugon
Frankrig
Tel: +33 2 96 31 82 87

Dette projekt er delvist finansieret af EU-programmet Leonardo Da Vinci

Education and Culture

Leonardo da Vinci

© EATT Projekt 2003

Første udgave 2003

Introduktion

I forbindelse med Leonardo projektet EATT (Equal Access to Technology Training) er det partnerlandenes opgave gennem et litteratur studie at få overblik over, hvilken politik og hvilke initiativer, der i de enkelte partnerlande er for at støtte blinde og svagsynede ældre (35 - 65 år) i at komme i gang med - og få undervisning i at anvende- IT eller som det betegnes i dag IKT (Information- og Kommunikations Teknologi). Gruppen 35 - 65 årige er valgt fordi de tilhører gruppen, som ikke er blevet bekendt med IT gennem deres skoleforløb, og som derfor må have behov for en særlig indsats for ikke at blive tabt i fremtidens IT samfund.

Der er ved gennemgang af litteraturen ingen initiativer, der direkte er rettet mod ovennævnte målgruppe. Når man skal undersøge området må man derfor kigge mere bredt.

Målgruppen er ikke en homogen gruppe, men sammensat af blinde og svagsynede, personer i arbejde og personer på pension, veluddannede og dårligt uddannede. Svagsynede har et brugbart syn, som betyder at de kan anvende IT ved hjælp af forstørrelse, mens blinde er afhængige af skærmlæser programmer, som kan omsætte skærbilledet til syntetisk tale.

Det har derfor i dette studium været nødvendigt at undersøge, hvilken politik og hvilke initiativer, der har været for at skabe et IT-samfund for alle både dårligt uddannede og veluddannede ældre og både i forhold til at være borgere og arbejdstagere.

Det er desuden undersøgt, hvilke initiativer og tilbud, der er udviklet specielt til gruppen af blinde/ svagsynede personer i Danmark og i Århus Amt, da Synscentralen er beliggende i Århus Amt, og det er her EATT projektet er forankret i Danmark.

Det er vort håb, at vi med dette arbejde kan bidrage til at der gennem projekt EATT kan udvikles på blinde og svagsynedes muligheder for at tage aktivt del i i fremtidens IT samfund i Danmark og i Europa.

Målgruppen

Ifølge Statistisk Årbog 2000 udgør befolkningen i Danmark: 5,345.000 personer, i Århus Amt: 640.000 personer.

I Århus Amt er fordelingen:

År	%	Mænd	Kvinder	I alt
20-24	7,49	23.770	23.926	47.696
25-39	23,5	75.861	73.761	149.622
40-59	27,3	87.957	86.127	174.084
60-64	4,5	14.011	14.522	28.533
65 +	13,2	34.921	48.999	83.920

Der er intet centralt register for, hvor mange blinde og svagsynede voksne, der er i Danmark. Det vides derfor ikke med sikkerhed, hvor mange voksne synshandicappede, der findes i alt. Ifølge det danske Videnscenter for synshandicap regner man med at ca 0,5 % af voksenbefolkningen er blind (=1/6/60), hvilket svarer til godt 25.000 mennesker og at forholdet mellem blinde og svagsynede

(6/60-6/18) er 1:1 eller 1:2, d.v.s. at der er mellem 25.000 og 50.000 svagsynede i Danmark.

I alt udgør den voksne befolkning (20+) i Århus Amt 483.855 personer, hvilket svarer til at der skulle være knap 2.500 blinde og mellem 2.500 og 5.000 svagsynede i Århus Amt. (Danmarks Statistik 2000)

I 2000 har omkring 90 % af befolkningen under 55 år adgang til en personlig computer hjemme, på arbejde eller på uddannelsesstedet.

For gruppen af ældre (55-74 år) er det kun omkring 50 %.

80% af gruppen under 55 har computer i hjemmet, mens 46 % af ældregruppen har personlig computer i hjemmet.

Adgang til internettet fra hjemmet eller fra arbejdsplads steg for gruppen af ældre fra 29% i 1999 til 35% i 2000.

I 1999 havde 17% kun adgang hjemmefra mod 22 % i 2000.

Adgang til internettet fra arbejdspladsen var uforandret 35%, mens antallet af personer i aldersgruppen, der overhovedet ikke har adgang til internet blev reduceret fra 39% i 1999 til 28% i 2000 (Danmarks statistik 2000).

Politik

Når man undersøger den danske IT-politik gennem de seneste 5-6 år er der 2 ting, der springer i øjnene

- ønsket om at gøre Danmark til en af verdens førende IT nationer
- ønsket om at skabe et IT samfund for alle

Statsminister Poul Nyrup Rasmussen sagde i sin nytårstale 1. januar 2001, at målet er, at Danmark skal være verdens bedste IT-nation.

Den danske IT og forskningsminister Birthe Weiss siger i Netværksredegørelse 2000, at "Danmark er i fuld gang med at blive et netværkssamfund. Blandt danskere under 50 år har næsten tre ud af fire adgang til Internettet. Og de bruger det. Til gengæld viser analyser foretaget i anledning af denne redegørelse en stor social og aldersmæssig ubalance. Blandt ufaglærte svarer hver sjette, at de ikke aner, hvad Internettet er, og kun en fjerdedel af danskere over 60 år har adgang til nettet. Opgaven med at undgå sociale kløfter i netværkssamfundet er således langt fra løst." (Et net af muligheder -)

Handicapspørgsmål og informationsteknologi har lige siden den første IT-handlingsplan spillet en central rolle i den danske IT-politiske strategi. Det har bl.a. resulteret i en handlingsplan for handicappedes IT-brug "Frihed til at vælge" fra august 1996.

Statsministeren nedsatte den 2. November 1999 "Regeringens tværgående ministerudvalg for handicapområdet".

Ifølge kommissoriet skal udvalget med udgangspunkt i FN's 22 standardregler om lige muligheder for handicappede og målsætningerne i regeringsgrundlaget for 1998 samordne

regeringens politik på handicapområdet og følge op på de initiativer, der iværksættes.

Udvalget skal overveje barrierer for handicappedes inddragelse i samfundslivet og fremlægge sine forslag til prioritering af initiativerne. Udvalget har i nov 2000 udgivet publikationen (Lige muligheder s.4)

Handicappedes brug af IT er ikke behandlet særskilt i rapporten "Det Digitale Danmark". Den er udarbejdet ud fra princippet om "netværkssamfundet for alle". "Ansvaret for en IT-udvikling, som også tilgodeser handicappedes behov, er dermed forankret i sektoransvarlighedsprincippet. Det er regeringens opfattelse, at koordinering af indsatsen for tilgængelige løsninger er nødvendig." (Lige muligheder s.36)

"Det digitale Danmark - omstilling til netværkssamfundet " er et bud på regeringens fremtidige IT politiske strategi. Den er udarbejdet for forskningsministeriet af udvalget for Det Digitale Danmark i 1999. "Det digitale Danmark handler kort fortalt om, hvordan Danmark kan blive førende IT- nation samtidig med, at vi viderefører de bedste værdier i velfærdssamfundet" I et forsøg på at prioritere indsatsen opstilles i rapporten fem mål og anbefalinger.

- Mål 1: Livslang læring for alle
- Mål 2: Danmark som e-handelsnation
- Mål 3: Bedre og billigere service i den digitale forvaltning

- Mål 4: En dansk indsats på Internettet
- Mål 5: IT-fyrtårne i Danmark

(Det digitale Danmark)

Et net af muligheder - Netværksredegørelse 2000 fremlægger status og mål for IT-, tele- og forskningspolitikens bidrag til et holdbart dansk netværkssamfund

I arbejdet frem mod et holdbart netværkssamfund peges på 7 fokusområder og initiativer:

- Højhastighed til alle - Bredbåndsplan, juni 2001
- Konvergens i hverdagen - Redegørelse om konvergens, april 2001
- Behov for IT-arbejdskraft - Barometer for IT-kompetencer, juni 2001
- Et fleksibelt uddannelsesrum - Ny videregående IT-voksenuddannelse, juni 2001, og forsøg med kompetenceenheder, februar 2001
- Tættere samspil mellem forskning og samfund - Kommission sætter forskningssystemet under lup, august 2001
- En bedre offentlig sammenhæng - IT-strategier for samtlige ministerområder, november 2001 (Et net af muligheder -)

Regeringens IT kreds blev etableret i februar 2001. Kredsen skal give gode bud på de kvalitative mål og dermed den målestok, vi bør benytte, når vi sammenligner os med andre

lande. IT kredsen har udarbejdet IT-100, som er 100 danske eksempler på nyttigt og nytænkende IT. (Den danske IT-kreds)

Regeringens IT kreds udgav i september 2001 På jagt efter IT-guld til Danmark - vil du med? Et oplæg til debatten om at være verdens bedste IT-nation, som beskriver 12 forskellige danskere der på hver sin måde beskæftiger sig med IT. De 12 medlemmer præsenterer deres egne visioner for IT-fremtiden og fortæller, hvorledes de selv bruger IT i dagligdagen. (På jagt efter IT-guld -)

Konvergensens- sammensmeltningen af de kendte kommunikations-, informations- og medieteknologier- giver mange muligheder, og potentialet er stort. Det er utvivlsomt at konvergens vil påvirke hvordan vi kommunikerer og arbejder, samt måden vi lader os underholde og informere på.

Netværkssamfundet hjælpes på vej af konvergens. Fordi flere mennesker vil blive en del af netværkssamfundet, når det ikke længere vil kræve en PC for at få adgang til Internettet, men kan gøres via f.eks. tv-apparatet, mobiltelefonen -eller måske det interaktive køleskab! Netop de fysiske muligheder sætter i dag nogle grænser for, hvor mange der kan udnytte den digitale teknologis muligheder. Konvergens åbner mulighed for et kompetenceløft, der kan virkeliggøre regeringens målsætning om at gøre Danmark til en førende IT-nation. (Konvergens i netværkssamfundet s.2)

I den danske National Handlingsplan for beskæftigelse, 2001 fremhæves at "en afgørende forudsætning for vækst og

beskæftigelse fremover er fortsat læring på tværs af alders- og faggrupper. En hovedkomponent i den danske strategi for livslang læring tager udgangspunkt i de voksnes fortsatte uddannelsesbehov".(National handlingsplan s.6)

Voksen- og efteruddannelsesreformen VEU reformen trådte i kraft pr 1. Januar 2001 og har følgende tre hovedmålsætninger:

- at tilbyde relevante videre- og efteruddannelser til alle voksne fra kortuddannede til akademikere
- at tilgodese de kortuddannede voksne
- at udnytte ressourcerne bedre (National handlingsplan s.6)

Der er udarbejdet handlingsplaner og iværksat initiativer for at forbedre handicappedes deltagelse i Arbejds Markeds Uddannelser (AMU) i form af:

- forbedret fysiske tilgængelighed til AMU-centrene
 - etablering af AMU-Hjælpemiddelservice
 - etablering af AMU-Ordblindeservice
 - informationsspredning
 - udvikling af gode undervisningsmaterialer
 - forsøg med uddannelse for grupper af handicappede. (National handlingsplan s.9)
 - Indsatsen over for handicappede er blevet styrket med henblik på at opnå en højere grad af selvforsørgelse. Tre
-

forsøgsordninger, der giver mulighed for støtte til at få handicappede i erhverv og under uddannelse, er blevet gjort permanente.

- personlig assistance i arbejde og i efteruddannelse
- isbryderordning
- fortrinsadgang (National handlingsplan s.9)

Lovgivningsmæssige rammer for handicappede

Lov om compensation til handicappede i erhverv

Loven indeholder bestemmelser om - fortrinsadgang

- regler for personlig assistance i arbejde og under efter- og videreuddannelse
- tilskud til ansættelse af nyuddannede handicappede "isbryderordning"
- tilskud til arbejdsredskaber.

Lov om Aktiv Socialpolitik

I henhold til lovens § 78 kan kommunen yde en handicappet person hjælp til

- værktøj og arbejdsredskaber på arbejdspladsen
- mindre omfattende ændringer af arbejdspladsen
- kortvarige kurser

Lov om Social Service

I henhold til lovens §§ 97, 98 kan kommunen yde støtte til hjælpemidler der

- i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne
- i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet
- er nødvendigt for at den pågældende kan udøve et erhverv

Amtskommunen er ansvarlig for tildeling af hjælp til særlige informationsteknologiske hjælpemidler til personer med væsentlig nedsat høre-, tale-, syns- eller skrivefunktion, hvor hjælpemidlet i væsentlig grad kan afhjælpe følgerne af den nedsatte kommunikationsevne.

Lov om specialundervisning for voksne.

I henhold til lovens § 1 skal ethvert amtsråd sørge for at personer med fysiske eller psykiske handicap kan få undervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af disse handicap (kompenserende specialundervisning). I tilknytning hertil kan der etableres undervisning, som er tilrettelagt under hensyntagen til deltagernes handicap.

Voksen- og Efter Uddannelses reformen (VEU reformen)

Reformen af voksen- og efteruddannelsessystemet blev sat i værk for at skabe et mere overskueligt og sammenhængende

uddannelsessystem til voksne. Hovedprincipperne i det nye voksen- og efteruddannelsessystem er:

- at mange flere kortuddannede voksne gennemfører en uddannelse på faglært niveau
- at der sikres og udvikles relevante uddannelser med anerkendte kompetencer til kortuddannede i relation til konkrete jobfunktioner
- at mange flere voksne, der i dag mangler grundlæggende læse- og regnefærdigheder får disse kundskaber

Tilbud efter reformen:

- Voksen- og efteruddannelsesreformen omfatter den erhvervsrettede efteruddannelsesindsats, som er:
 - arbejdsmarkedsuddannelserne
 - enkeltfag efter lov om åben uddannelse samt en række andre uddannelser under lov om åben uddannelse
 - godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse

VEU reformen blev udmøntet konkret ved en række love som trådte i kraft 1. Januar 2001.

- Lov om bestyrelse for Arbejdsmarkedets Uddannelsesfinansiering og om efteruddannelsesudvalg
 - Lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse
-

- Lov om statens voksenuddannelsesstøtte
- Lov om arbejdsmarkedsuddannelser
- Lov om arbejdsmarkedsuddannelsescentre
- Lov om forberedende voksenundervisning
- Lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse

Initiativer

Europa-Kommissionen lancerede initiativet eEurope den 8. december 1999, da den vedtog meddelelsen "eEurope - et informationssamfund for alle"

Formålet med initiativet er at sætte skub i indførelsen af digitale teknologier over hele Europa og sikre, at alle europæere har de nødvendige kvalifikationer til at anvende teknologierne.

Planen indeholder en række konkrete initiativer på handicapområdet, bl.a. det mål at WAI-retningslinierne for tilgængeligt webdesign skal være gældende for offentlige hjemmesider inden udgangen af 2001.

- http://europa.eu.int/information_society/topics/citizens/accessibility/bad/index_en.htm

I Netværksredegørelsen 2000 er der en opstilling af nye initiativer i Danmark vedrørende udviklingen af netværkssamfundet. Det drejer sig om ny teknologi i den offentlige sektor, forsøg med elektronisk borgerservice, personlig

internetadgang, nettet som markedsplads etc
(Netværksredegørelse s.6,7,9)

Ældre og IT

I perioden fra 1999 til 2002 har den danske regering afsat 33 mill. kroner på finansloven med det formål dels at få belyst, hvordan IT kan give muligheder for en mere fleksibel tilbage trækning fra arbejdsmarkedet, og dels at få belyst hvordan der kan udvikles pædagogiske metoder til opbygning af IT-kompetence blandt ældre.

Forskningsstyrelsens IT og ældre program "Ældres brug af informationsteknologi" består af 11 projekter, som der kan læses nærmere om på www.dst.dk/forskpro/aeldre-it/projekt og www.aktive-seniorer.dk

Fire af de 11 projekter er forskningsprojekter. Seks af projekterne betegnes lokalinitiativer, som er projekter der udføres i et lokalsamfund bl.a. med det formål at undervise ældre i brugen af IT med henblik på en bedre selvhjulpenhed i hverdagen. Det sidste projekt er et decideret formidlingsprojekt, som bl.a. følger de øvrige projekter, og søger at sprede erfaringerne omkring ældre og IT bredt ud via et antal TV-udsendelser.

I foråret 2001 blev der igangsat en midtvejsevaluering af projekterne under programmet og af selve programmet. (Midtvejsevaluering s.4)

Af særlig interesse for EATT projektet kan nævnes projekterne:

Aktive ældre tager IT-springet ind i det nye årtusinde, Næstved

Projektet vil ved "action learning" opbygge IT-kyndighed blandt ældre erhvervsaktive borgere i Næstved kommune gennem senior PC-kørekort, skabe større sammenhæng mellem deres hverdagsliv og arbejdsliv og identificere områder, hvor en del af de ældre kan fastholde deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Projektgruppen vil studere hjemmearbejdspladser og oprette en seniorportal (www.seniorportalen.dk) med henblik på e-handel og en elektronisk senio service med sekretærfunktioner etc. (Midtvejsevaluering s.10)

Seniorers anvendelse af IT-multimedieteknikker, Randers Reb

Projektet gennemføres i en virksomhed, hvor IT anvendes til at dokumentere kompetencer hos de enkelte ældre medarbejdere om procesforløb bl.a. ved multimedie teknik. Hensigten er at sikre virksomhedens adgang til disse kompetencer ved opkobling af seniormedarbejdernes hjemmearbejdspladser på virksomheden ved medarbejdernes glidende tilbagetrækning fra arbejdet og overgang til en slags konsulentstatus. (Midtvejsevaluering s.13)

Ældre i informationssamfundet, Roskilde Universitets Center

Projektet har i den oprindelige ansøgning tre formål:

- kortlægge eksisterende erfaringer med ældres brug af IT
 - følge og analysere aktiviteterne indenfor programmet "Ældres brug af informationsteknologi"
-

- vurdere de danske initiativer i et internationalt perspektiv (Midtvejsevaluering s.16)

Støtte og Styrke -IT som baggrund for ældres samfundsliv, Institut for fremtidsforskning

Projektet vil belyse om IT kan -og i bekræftende fald hvordan-forhindre de ældre i at blive "gamle" ved at bevare og styrke deres identitet 1) på arbejdet 2) som politisk aktør 3) som forbruger 4) som privatperson. (Midtvejsevaluering s.17)

IT-kompetence hos ældre med funktionsnedsættelse, Hjælpemiddelinstitutet

Projektet omfatter ældre, der ikke har kompetence i anvendelse af IT og som på grund af funktionsnedsættelser ikke kan anvende udstyr og programmer på sædvanlig måde. Målet er gennem udredning og afprøvning at udvikle et samlet undervisningskoncept til opbygning af IT-kompetence, omfattende udstyr, opsætning, programmer, pædagogiske principper og undervisningsvejledninger og samle det i en håndbog. (Midtvejsevaluering s.20)

It is never too late, Channel 6

Der er truffet aftale med et TV firma og DR om at udarbejde 12 udsendelser til udsendelse på stationen. Udsendelserne vil i vidt omfang bygge på interviews med deltagerne i projekterne med henblik på at åbne seernes øjne for IT. Der er ikke tale om reklame for IT. Man vil lade de ældre selv udtale sig og også inddrage ældre, der er kritiske overfor IT. (Midtvejsevaluering s.22)

TV serien hed "Senior IT" og omhandlede seniorer i Danmark og deres forhold til informationsteknologien herunder ikke mindst computeren, internettet og e-mail. Udsendelsesrækken blev sendt fra august 2001 og 10 uger frem.

Datastuer

Ældremobiliseringen fik i 1998 en bevilling fra Socialministeriet på 1,64 millioner kr til projektet "Ældre og teknologi - at bringe ældregenerationen ind i det 21. Århundrede". Gennem projektet er igangsat flere end 45 datastuer over hele landet. Der er udarbejdet undervisnings- og informationsmateriale, tilbudt undervisning og vejledning til ældregruppen og meget mere.

Projektet er beskrevet i rapporten "Datastuer som en ældrepædagogisk succes - fra 2 til 53 datastuer på 3 år" (Datastuer som en -)

Ældremobiliseringens har tidligere deltaget i projekter om emnet. Disse er beskrevet i i rapporterne "Ældre og teknologi" og "Ældre & IT".

Initiativer for handicappede

"Frihed til at vælge -handlingsplan for handicappedes IT brug" fra august 1996.

På baggrund af handlingsplanen for handicappedes IT-brug er der udviklet nye teksttelefoner, iværksat forsknings- og udviklingscentre indenfor universielt design, igangsat udviklingsprojekt af dansk syntetisk tale, udarbejdet en standard for statslige netpublikationer og en standard om tilgængeligt

design af hjemmesider i samarbejde med handicaporganisationerne. Der er ydet støtte til en række projekter om IT-tilgængelighed indenfor forskning, udvikling og undervisning. (Lige muligheder for handic - s.32)

På Center for Ligebehandling af Handicappedes hjemmeside www.clh.dk kan læses Frihed til at vælge - dansk satsning på tilgængelig information for alle, som er et foredrag om dansk arbejde for at fremme handicappedes adgang til elektronisk information herunder websider. Foredraget giver et sammendrag af den indsats, der har været på handicapområdet siden IT handlingsplanen for handicappede i 1996

Retningslinier for tilgængelige hjemmesider kan læses på Statens Informations hjemmeside

- www.si.dk/netsteder/publ/tilgaeng/

På Center for Ligebehandlings hjemmeside <http://www.clh.dk/links/webinfo.htm> kan læses om, hvordan hjemmesider gøres tilgængelige, og der er links til hjemmesider om tilgængeligt web design bl.a. kan læses om eEuropa planen, som handler om at gøre hjemmesider i EU tilgængelige for handicappede.

Oplysninger vedrørende udvikling af dansk syntetisk tale kan ses på Forskningsministeriets hjemmeside

- <http://www.fsk.dk/fsk/div/syntal.html>

Den udviklede dansk syntetisk tale kan høres på IT og Forskningsstyrelsens hjemmeside www.fsk.dk.

Rapport fra arbejdsgruppen om tilgængelighed og grafiske brugergrænseflader, kan læses på Forskningsministeriets hjemmeside

- http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=11204&leftmenu=PUBLIKATIONER

Rapport fra arbejdsgruppen om handicappede og telearbejde, kan læses på Forskningsministeriets hjemmeside

- http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=11206&leftmenu=PUBLIKATIONER

Rapport fra arbejdsgruppen om kortteknologi og handicappede, kan læses på Forskningsministeriets hjemmeside

- http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=11204&leftmenu=PUBLIKATIONER

Uddannelse og arbejde

Der har siden 1993 været mulighed for specialpædagogisk støtte i forbindelse med erhvervsuddannelser. Der kan gives støtte til særligt tilrettelagte undervisningsforløb, individuel instruktion, særligt udformede undervisningsmaterialer, tekniske hjælpemidler og personlig assistance i form af tegnsprogstolke, sekretærer og medhjælpere.

Arbejdsmarkedsstyrelsen har afsat midler til i en 4 årig forsøgsperiode at støtte handicappede i at kunne deltage i den almindelige AMU uddannelse. Forsøget varer frem til udgangen af år 2002.

Nogle handicappede har brug for særligt udstyr eller særlige hjælpemidler for at kunne gennemføre uddannelse på lige vilkår med andre deltagere.

AMU-Hjælpemiddelservice varetages af Hjælpemiddelinstittet. De skal stille udstyr og hjælpemidler til rådighed for deltagere i AMU-kurser. HMI skal i AMU-Hjælpemiddelservice hjælpe AMU-centrene med at afdække behov og muligheder for udstyr og hjælpemidler, levere, opstille og opsætte udstyret, samt instruere i brugen af hjælpemidlet. Desuden er det HMI's ansvar at klargøre udstyr mm efter tilbagelevering. Der skal opbygges en hjælpemiddelpulje, så udstyret og udgifterne bliver anvendt så effektivt og rationelt som muligt.

- <http://www.ams.dk/handicap/amu/>

NetJob i Århus har med et særligt uddannelsesforløb for ledige med fysisk handicap vist, at handicappede har en arbejdsressource, som virksomhederne kan bruge. NetJob-uddannelsen defineres af virksomhedernes konkrete behov for IT-arbejdskraft. Gennem en vekselvirkning mellem traditionel undervisning og trainee-forløb uddannes deltagerne til en særlig jobfunktion i en bestemt virksomhed. Op mod 90 procent af deltagerne ender i job (Netværksredegørelsen 2000 s.4).

Kurser og uddannelses tilbud

PC-kørekort for blinde og svagsynede

På Fredericia-Middelfart Tekniske skole kan blinde og svagtseeende nu tage en pc-bruger uddannelse som fjernundervisning <http://www.fmts.dk/blind/www.fmts.dk/blind/>

På Institutet for Blinde og Svagsynede (www.ibos.dk) tilbydes kurser specielt tilrettelagt for blinde og svagsynede.

For blinde og meget stærkt svagsynede:

Kurserne baserer sig på Windows 98, Office 97/2000 samt skærmlæseprogrammet JAWS.

Der tilbydes følgende:

- Windowskursus modul A (2 dage)
- Windowskursus modul B (2 dage)
- Internet og E-mail kursus (2 dage)
- Wordkursus (3 dage)

For svagsynede:

Kurserne baserer sig på Windows 98, Office 97/2000 samt forstørrelsesprogrammerne Zoomtext, Lunar eller Magic.

Der tilbydes følgende:

- Windowskurser modul A og B (3 dage plus 2 dage)
 - Internetkursus (2 dage)
-

I amterne findes derudover forskellige undervisningstilbud:

I Århus amt er specialundervisningen for blinde og svagsynede (kompenserende specialundervisning) uddelegeret til Blindes OplysningsForbund (BOF). I deres regi tilbydes grundlæggende IT undervisning for blinde og svagsynede.

Der undervises i tekstbehandlingsprogrammet Word, Windows 98 samt blindhedskompenserende udstyr og -teknikker (syntetisk tale og storskrift) (Blindes Oplysningsforbund -)

Synscentralen tilbyder opsætning, instruktion og undervisning i hjemmet i forbindelse med bevilling af kommunikationsudstyr til hjemmebrug i henhold til Serviceloven.

Når der ansøges om IT udstyr som arbejdsredskab i henhold til Lov om Aktiv Socialpolitik ansøges kommunen samtidig om nogle få timers IT-konsulent bistand til opsætning og instruktion, hvis der er behov herfor.

Der søges desuden i kommunen om anden nødvendig undervisning m.h.p. arbejdsfastholdelse.

Synscentralen, Århus Amt har samarbejdet med et privat firma PC-gruppen i Århus om at tilrettelægge IT kurser for svagsynede (små hold, udstyr, support af underviser)

Arbejds Markeds Uddannelserne (AMU)

Synscentralen har i et enkelt tilfælde støttet op om en svagsynet persons deltagelse på et almindeligt grundlæggende IT-kursus på AMU.

Der blev i den forbindelse aftalt samarbejdsmodel med AMU hjælpemiddelservice.

Ud over at der blev stillet nødvendigt udstyr til rådighed (stor skærm, cctv) deltog edb-konsulent fra Synscentralen som support for den svagsynede kursist på hele kurset. Der var bagefter enighed om, at den støtte var nødvendig for at personen kunne deltage i den almindelige undervisning.

Konklusion

Der er gennem de seneste år sat turbo på udviklingen af Danmark hen mod et IKT- samfund. Det er vort indtryk gennem dette litteraturstudium, at der er megen opmærksomhed på at undgå, at de svage grupper lades i stikken. Der er mange initiativer i gang for at understøtte at den danske befolkning som helhed kan fungere som borgere i fremtidens digitale samfund og på arbejdspladserne samt får mulighed for livslang læring. Der er også i disse initiativer indtænkt de ældre og handicappedes særlige behov.

Det har dog ikke været muligt i dette studie at finde eksempler på, at de etablerede rammer og muligheder har skabt revolutionerende tilbud til gruppen af blinde og svagsynede ældre endnu.

I Danmark kan man som blind og svagsynet få stillet nødvendigt kompenserende udstyr til rådighed i hjemmet på arbejdspladsen. Derimod er der ikke mange tilbud om undervisning, som retter sig mod blinde og svagsynede og slet ikke blinde/ svagsynede ældre.

Der er fra Synscentralen tilbud om kortvarig instruktion i bevilget udstyr over Serviceloven ligesom Synscentralen -hvor det er nødvendigt- ansøger kommunerne om bevilling af timer til instruktion, når der søges IT udstyr til arbejdspladsen.

Der tilbydes 3-dages kurser på IBS og handicapkompenserende specialundervisning i Blindes Oplysningsforbund.

Der tilbydes PC-brugeruddannelse for blinde og svagsynede som fjernundervisning fra Fredericia Middelfart Tekniske skole.

Synscentralen har sammen med PC gruppen etableret kortvarige grundlæggende IT-kurser målrettet svagsynede personer i arbejde og betalt af kommunen.

Der har i et enkelt tilfælde været etableret samarbejde med AMU og AMUs Hjælpemiddelservice vedrørende et forløb med grundlæggende IT (1 uge).

Der er eksempler på forsøg i et par kommuner med samarbejde med lokale folkeoplysningsforbund om at tilbyde IT undervisning for blinde/svagsynede.

Gennem dette litteraturstudie er vi blevet opmærksomme på projekterne i Forskningsstyrelsens IT og ældre program og vi tror, at der er flere af projekterne, der vil kunne give inspiration til undervisning for blinde/ svagsynede.

Det er vort indtryk at der er mange muligheder for at skabe undervisningstilbud til blinde/svagsynede indenfor de rammer, der i de senere år er udviklet lovgivningsmæssigt og

forsøgsmæssigt. Her tænkes på, at der kan etableres kortvarige kurser m.h.p. arbejdsfastholdelse (Lov om aktiv socialpolitik). Handicappede kan deltage i Arbejdsmarkedsuddannelserne, men det kræver, at der etableres samarbejde herom med AMU og AMU hjælpemiddelservice. Der synes at være flere muligheder i VEU reformen, som bør undersøges nærmere.

Undervisning kan også tilbydes indenfor rammerne af Lov om Specialundervisning for Voksne.

At få IT-undervisningstilbud ud til gruppen af blinde og svagsynede ældre kræver, at der etableres samarbejdsrelationer til de sektorer, hvor undervisningen kan foregå i henhold til de lovgivningsmæssige rammer. Det er vort indtryk, at der skal undersøges nærmere på mulighederne i de institutioner, der skal varetage de nye tilbud om livslang læring.

Der skal etableres samarbejde og der skal laves faglige beskrivelser af de krav, der skal stilles til undervisning for blinde og svagsynede.

Det er vort håb at udviklingsarbejdet i EATT kan bidrage hertil.

Bibliografi

Blindes Oplysningsforbund, Århus, Program, Sæsonen 2001/2002. Telefon 86277230.

Center for ligebehandling af handicappede www.clh.dk

Danmarks Nationale Handlingsplan for beskæftigelse 2001. Arbejds- og økonomiministeriet.

www.eu-oplysningen.dk/euidag/eu/2001

Datastuer som en ældrepædagogisk succes-fra 2 til 53 datastuer på 3 år. Ældremobiliseringen.2001.

www.aeldremobiliseringen.dk

Den danske IT-kreds www.it-kreds.dk

Det digitale Danmark-omstilling til netværkssamfundet. Forskningsministeriet. 1999.

www.fsk.dk. 10.03.2000

Et net af muligheder-Netværksredegørelse 2000 af 14.12.2000. Redegørelse nr. R7. Forskningsministeriet.

www.fsk.dk/fsk/publikationer 04.04.2001.

Frihed til at vælge-handlingsplan for handicappedes IT-brug. IT og Forskningsministeriet. København.1996

www.fsk.dk/fsk/publ/1996/frihed/

Instituttet for Blinde og Svagsynede www.ibos.dk

Konvergens i netværkssamfundet. IT og forskningsministeriet.2001. www.fsk.dk/fsk/publikationer/2001

Lige muligheder for handicappede-nye indsatsområder. Rapport fra regeringens ministerudvalg for handicapområdet. By- og Boligministeriet. København. november 2000.

Lov nr 293 af 14.maj 1998 om compensation til handicappede i erhverv. Arbejdsministeriet.

Lov nr. 455 af 10. Juni 1997 om aktiv socialpolitik.
Socialministeriet.

Lov om social service af 31. maj 1997. Socialministeriet.

Lov nr. 487 af 31. Maj 2000 om specialundervisning for voksne.

Midtvejsevaluering af det danske forsknings- og udviklingsprogram om "Ældres brug af informationsteknologi".
Forskningsstyrelsen. Febr. 2001. www.forsk.dtx/forskpro/aeldre-it/evaluering/evaluering/pdf

På jagt efter IT Guld- vil du med? Regeringens IT-kreds.
Sekretariat. København. 2001.

www.it-kreds.dk 10.09.2001.

Rapport fra arbejdsgruppen om handicappede og telearbejde
Netjob/Hjælpemiddelinstittet 12. februar 1998
Forskningsministeriet. http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=11206&leftmenu=PUBLIKATIONER

Rapport fra arbejdsgruppen om kortteknologi og handicappede ,
Center for Ligebehandling af handicappede, 12. februar 1998,
Forskningsministeriet. http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=11204&leftmenu=PUBLIKATIONER

Rapport fra arbejdsgruppen om tilgængelighed og grafiske brugergrænseflader , Center for tilgængelighed, 12.februar 1998, Forsningsministeriet. http://www.fsk.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=11204&leftmenu=PUBLIKATIONER

Statistisk Årbog 2000 www.dst.dk

VEU reformen www.am.dk/efteruddannelse

Videnscenter for synshandicap www.visinfo.dk

Ældre og IT. Rapport. Danmarks Institut for ældrepædagogik.
1998

Ældre og teknologi. Rapport. Danmarks Institut for
ældrepædagogik. 1999.